

Les reserves del MNAC amagaven un llenç procedent de la famosa galeria de pintura espanyola del Louvre que va muntar Lluís Felip I

Un Giordano secret

María Palau
BARCELONA

Als magatzems del Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC), hi ha una obra a la qual ningú havia fet cap cas des que hi va entrar, el 1934, fins fa molt poc. I la sorpresa és que amagava un secret que s'acaba de revelar i que n'ha capgirat la seva consideració: és un quadre de Luca Giordano (1634-1705), el gran pintor de l'últim barroc italià, amb una història singular.

La investigació per atribuir-lo correctament l'han dut a terme Joan Yeguas, conservador de l'àrea de Renaixement i barroc del MNAC, i Sílvia Blaya, quan era estudiant en pràctiques del museu de capçalera de l'art català. Tots dos en signen un estudi publicat a la revista *Napoli Nobilissima*.

Suïcidi de Cató, del període juvenil de l'artista napolità, és una peça "amb pedigrí", subratlla Yeguas. I és que va formar part de la mítica galeria de pintura espanyola que Lluís Felip I d'Orleans, l'últim rei de França, va instal·lar al Louvre entre els anys 1838 i 1848. Aquesta exposició al museu parisenç va propiciar el reconeixement internacional dels mestres del Segle d'Or hispà. *Suïcidi de Cató*, dedicat al rebel polític romà que es va immolar abans d'entregar-se al seu enemic Juli Cèsar, va lluir adjudicat a Josep de Ribera *Lo Spagnoletto*. "Va ser l'obra que va causar més sensació en el públic", junt amb una altra, *Martiri de sant Bartomeu*, aquesta sí ben assignada al pintor nascut a Xàtiva, que casualment també atresora el MNAC.

Amb l'abdicació del monarca, la galeria es va desmuntar. Quatre anys després, el 1852, moria i el seu patrimoni artístic va ser subhastat. Però el Cató va continuar en mans de la família: el va comprar el seu fill Antoni d'Orleans, duc de Montpensier, aspirant al tron espanyol, i el

'Suïcidi de Cató', de Luca Giordano ■ MUSEU NACIONAL D'ART DE CATALUNYA

va traslladar al Palau de Sant Telm de Sevilla. El va posseir fins a la seva mort, el 1890, i a partir d'aquest moment el seu rastre s'esfumava i l'obra no reapareix fins que ingressa al MNAC, donada pel metge i polític Francesc Fàbregas i Mas (1853-1933), un personatge enigmàtic que el mateix Yeguas ha estudiat recentment i al qual va dedicar una ponència en la darrera jornada del *Mercat de l'art, col·leccionisme i museus* de Sitges.

Fàbregas va deixar en herència als museus d'art de Barcelona tota la seva col·lecció, "la típica del gust burgès de l'època". "Probablement va adquirir aquesta tela a Madrid, quan era diputat a la Cort, representant a la

circumscripció d'Olot, entre el 1918 i el 1919", especula el conservador del MNAC.

Joan Yeguas i Sílvia Blaya han publicat un estudi d'aquest descobriment que han fet

El cas és que la pintura, en molt mal estat, va quedar arraconada a les reserves. El 2007 va ser restaurada i van emergir parts de la composició fins llavors gairebé invisibles que han acabat sent molt impor-

tant, hi ha una tercera variant del quadre, tot i que tan matussera que no hi ha cap mena de dubte que és una còpia.

Quin és l'autèntic Giordano que va pertànyer a la famosa galeria de pintura espanyola del Louvre? "Estem segurs que és el de Barcelona i no el de Hamilton per dos motius. Un és el de les dimensions de la tela, que surten en el catàleg de l'exposició de la col·lecció del duc de Montpensier que es va fer el 1874 al Museum of Fine Arts de Boston: 137x106. El Cató

L'obra té una rèplica a un museu del Canadà que es creia que era l'autèntica

de Barcelona s'hi aproxima més (134x101) que el Cató de Hamilton, més petit (124x97). L'altra prova l'hem trobat en un gravat de l'obra que es va exposar a la pinacoteca de París fet el 1847: coincideix totalment amb el Cató de Barcelona", raona Yeguas, que no descarta (tampoc ho assegura) que el llenç de Hamilton pugui ser igualment autògraf de Giordano, de qui se n'han identificat sis, d'obres d'aquesta mateixa temàtica, tot i que no són calcs. Però la del rei Lluís Felip I de França només pot ser una, "i és la del MNAC", insisteix Yeguas.

Aquest descobriment, avalat pels principals experts del pintor italià, canvia radicalment el valor de la peça. Cosa que vol dir que tard o d'hora s'acabarà integrant a l'exposició permanent del museu del Palau Nacional, en què Giordano, que va treballar durant deu anys a Espanya contractat pel rei Carles II, només està representat amb dos petits quadres a la secció de les natureres mortes. ■

Crítica teatre

Jordi Bordes

Sorolls

Turba

Companyia: Mos Maiorum
Intèrprets: Guillem Llotje, Mariona Naudin, Ireneu Tranis, Alba Valldaura i Clàudia Vilà
Dimecres, 13 de gener (fins al 24 de gener) al Lliure de Gràcia

La proposta experiencial de *Turba* ha quedat totalment descafeïnada per culpa de la Covid. La versió definitiva ha perdut molts dels mèrits de la funció *working progress* del desembre del 2019. No es pot fer una revolució sense cossos. L'espectacle ho evidencia. Amb les restes del naufragi de la Covid, els de Mos Maiorum han volgut transformar l'espai en un programa de ràdio representat. Donant veu a opinòlegs i demagogs. Però el joc fa inútil el *verbatim* (no aporta res que algú posi cos a les declaracions de Steve Bannon). D'espectacle basat en l'experiència s'ha passat a tesi. Trepitja un camp llaurat recentment per La Ruta40 i Carlota Subirós.

El problema de Mos Maiorum és que se'ls ha desfet el conflicte en treure el públic al centre de la turba (que hi intervenia gregàriament). Potser la solució hauria estat construir un debat encreuat a partir de posicions antagòniques fins a arribar a confondre l'espectador i defensar posicions contràries a les que signaria a Change.org. Trobar la contradicció hauria de ser la catarsi més que no pas veure com ells es van qüestionant i deixant prou oberta la tesi.

Mos Maiorum mostra les discussions del procés per acabar la peça. És el nus que els permet lligar un final. La discussió encesa és sobre la correcció de posar veu a un perfil concret de personatge. Es produeix aquest debat quan la companyia utilitza habitualment les declaracions d'altri (siguin magnats o víctimes) per construir el seu reportatge teatral. El debat està obert. El que està clar és que, sense cossos en escena, *Turba* es desfà com un terròs. L'acció ha quedat en soroll. La Covid els ha engolit, lamentablement. ■